

Büyük Bir Yırtık

Denizaltı robotlarının çektiği resimler Kursk'un ilk 2 bölümünde balast tankları boyunca çok büyük bir yırtık olduğunu gösterdi. 22 Ağustos'ta Amiral Popov, Rus ulusundan özür dileyerek 118 denizcinin Kursk'ta hayatını kaybettiğini bildirdi. 12 Ağustos'ta Kola yarımadası açıklarında olan neydi?

Bir şey kesin-

di: Kursk'ta 2 dakika 15 saniye arayla iki patlama olmuştu. Norveç sismoloji enstitüsü Norstar, 7.30 GMT'de önce 100 kg TNT gücünde ve Richter ölçeğine göre 1.5 şiddetinde bir patlama olduğunu ve bundan 1 saniye sonra 1-2 ton TNT gücünde ve Richter ölçeğine göre 3.5 şiddetinde ikinci bir patlama meydana geldiğini kaydetmişti. Rus Deniz Kuvvetleri karargahı ise 7.38 GMT'de (yerel saatle 11'i 38 geç) şok dalgası kaydettiklerini bildirdi.

Cep denizaltıları Kursk'un nükleer reaktörlerinin durduğunu ve periskopun çıkartılmış olduğunu saptadılar. O halde, Kursk dalmaya hazırlanıyordu. Rus soruşturma heyeti, teröristlerin sabotajından bir göktaşı düşmüş olmasına kadar 10 kadar olasılık üzerinde durdu.

Rus Deniz Kuvvetleri Kuzey Filosu kurmay heyeti, 19 Ağustos'tan itibaren basına, Kursk'un denizin içinde bilinmeyen bir cisimle çarpışma sonu-

Bir Alman gazetesi Rus istihbarat raporuna dayanarak Kursk'un Rus nükleer kruvazörü Büyük Petro'dan atılan bir füzeyle batmış olabileceğini ileri sürdü. Rus Deniz Kuvvetleri ve Rus hükümeti Kursk'un meçhul bir denizaltıyla çarpışma sonucu batmış olması olasılığı üzerinde duruyorlar. Batılı uzmanlarsa Rusların gizli bir silâhi denemeleri sırasında bir kaza olmuş olabileceğini düşünüyorlar: süperkavitasyon torpilleri.

Kursk adlı Rus nükleer denizaltısının Barents Denizinde batması sonucu, Rus Deniz Kuvvetlerine bağlı 118 denizci hayatını kaybetti. Kursk, gemi mühendisi general İgor Baranov tarafından tasarlanan bir seri denizaltıdan biri. Rus donanmasının en modern ve en verimli gemilerinden olan Kursk, 1994'de Severodinsk tersanesinde denize indirildi. 154 m uzunlukta, 18.2 m çapında olan gemi, çifte zırhlı, dalmış hâlde 18 300 ton geliyordu. Su altında 122 gün kalabildiğinden daha çok uçak gemilerinin tahribine yönelikti. Basınçlı suyla çalışan 3. kuşaktan iki OK 650 B nükleer reaktörünün herbiri 190 MW enerji oluşturarak 50 000 beygir gücündeki iki buharlı türbini çalıştırıyordu. Manevra kabiliyeti yüksek, hızlı bir denizaltıydı. Yüzeyde 56 km/saat, dalıştan sonra 52 km/saat hız yapabiliyor, 500 m derine inebiliyordu. Son derece güçlü silâhları vardı: 24 adet P-700 Granit seyir (cruise) füzesi, herbiri 533 mm'lik 6 torpil tüpü ve düşman denizaltılara karşı 2 güçlü su bombası. 28 torpil taşıyabiliyordu.

Kaza sırasında Barents denizinde bir ABD ve bir İngiliz denizaltısı bulunuyordu. Kursk'un 400 km ötesinde Amerikan su üstü gemisi Loyal, sonarla denizi dinliyordu. Amerikan uyduları Elint'lerse, elektronik dinlemeyle meşguldü.

Norveç Sismoloji Enstitüsü Norstar 7.28 GMT'de 100 TNT, iki dakika onbeş saniye sonra 2 ton TNT'ye eşdeğer iki patlama kaydetmiştir.

12 Ağustos'ta Rus nükleer kruvazörü Büyük Petro, yeni torpil ve füzeleri denemekteydi. Kursk'ta askerî torpil fabrikasından iki sivil ve Çinli bir uzman bulunuyordu. Kursk, Granit tipi engebelere göre rota çizen seyir füzeleri ve yeni bir torpil tipini deniyordu. Greenwich saatiyle (GMT) 14'te Kursk başarılı bir füze atışı yaptı. Aynı akşam Büyük Petro, Kursk'u aramak emrini aldı.

Ertesi gün 0.35 GMT'de Rus su üstü gemileri Kursk'un yerini buldular (37° 35' boylam ve 69° 40' Kuzey enlemi); Kursk ile temas sağlanmıştı; hayatta kalanlar vardı; oksijen verilmeye başlanmıştı... Gerçek 19 Ağustos hafta sonunda Norveçli dalgıçlarca ortaya kondu.

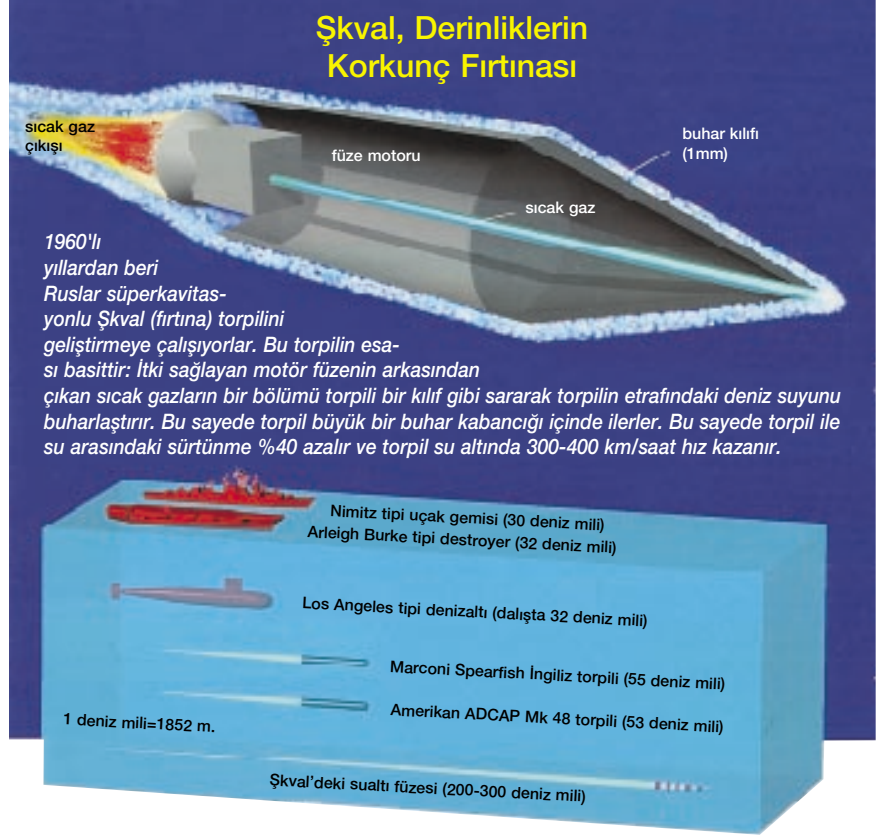
Barents Denizi mezar oldu.
Kursk 108 m derinlikte 37° 35' boylam ve 69° 40' kuzey enleminde, Barents Denizi'nin kuvvetli akıntılar olan bir bölgesinde yatıyor. Ruslar cesetleri çıkarmak kararı aldılar.

Kursk 30 Haziran 2000'de göreve giderken. Rusya bütün dünyaya deniz gücünü kanıtlamak istiyordu.

cu batmış olabileceğini açıkladı. Kursk'un önündeki torpil bölmelerinin aşırı hasar görmüş olması bunu düşündürüyordu. İlk patlama, basınç ve balast bölmelerinde bir yara oluşturmuş, denizaltı bu yaranın 80 ton su alması sonucu derhal dibe çökmüştü. Az sonra Kursk'un ön bölmelerinde meydana gelen bir olay ikinci öldürücü patlamaya neden olmuştu.

Rus Milli Savunma Bakanı İgor Sergeyev, açıklamasında çarpan cismin yerinin saptandığını, fakat ne olduğunun anlaşamadığını söyledi. Rus hükümeti ve ordusu için bu 1 No.lu varsayımıydı. Mareşal Sergeyev, son 30 yılda Rus Kuzey ve Pasifik manevra bölgelerinde 11 çarpışma olduğunu (10'u Amerikan denizaltılarıyla) belirtti. Uluslararası sularda yapılan manevraları NATO'nun 3 denizaltısı ve bir elektronik dinleme gemisi izliyordu. Bunların varlığı Pentagon'ca (ABD Savunma Bakanlığı) ve İngiltere Savunma Bakanlığı'nca yalanlanmadı. Buna karşılık aynı makamlar, Rusların çarpışmadan sonra yabancı bir gemiye ait parçalar buldukları iddialarını şiddetle reddediyorlardı. Rus askerî makamları çarpışmaya ait bir kanıt bulabilmek için o bölgedeki deniz dibini dikkatle taramışlardı. Fizik yasalarına göre çarpışma, diğer gemide de önemli tahribat yapmalıydı ama böyle bir şeye rastlanmamıştı. O tarihte Norveç'in Bergen limanında bulunan Memphis adlı bir Amerikan denizaltısı, bir süre Barents denizinde kalmıştı. Kursk'un bir İngiliz denizaltısı ile çarpışma olasılığı da vardı; çünkü felâket, denizaltıların her zaman dolaştığı sularda meydana gelmişti. Kursk, sivil veya askerî bir suüstü gemisiyle de çarpışmış olabilirdi. Bunlara ait de hiçbir kanıt bulunamadı; o sıralar kaza yerine yakın gemilerin hiçbirinde hasar yoktu. Norveç amirali E. Skorgen, Kursk'un batışını şiddetli bir gaz patlamasına bağlıyor ve başka bir gemiyle çarpışma hipotezinin ciddiye alınamayacağını söylüyordu. Amirale göre ilk patlamanın nedeni belli değilse de ikinci patlama Kursk'ta bol bulunan H2 ve O2 gazları karışımının patlamasına bağlı olabilirdi. Norveçli dalgıçlar bir yangının izlerine rastlamışlardı.

Bu resimde savaş gemileri ve torpillerin hızları görülüyor. Şkval hepsinden hızlıdır.

İki Dağıstanlı Uzman

İlk patlamanın Çeçen, yanlış Dağıstanlı Sirajudin Ramazov tarafından tezgâhlandığı iddia edildi; fakat ölenler arasında bu isimde biri yoktu. Çeçen de bu iddia ciddiye alınıp FSB (eski KGB) direktörü N. Patruçev tarafından incelenmekte. Kursk personeli arasında 8 Müslüman vardı; bunlardan ikisi torpil uzmanlardı. Fakat bu adamlar gemiye nasıl patlayıcı sokabilmiş; sonra kendi emeklerinin geçtiği bir şeyi tahrip edebilirler miydi? Patruçev iki Dağıstanlı uzmanı suçlamış değil, fakat konuyu araştırıyor; ayrıca basına açıklanmayan başka

şüphelilerin de bulunduğunu ima etti. Bir diğer hipotez, Kursk'un o bölgede atılan bir Rus füzesine rastlamış olması. Bu ilk günden beri düşünülmüyordu. 8 Eylül tarihli Alman Berliner Zeitung gazetesi, FSB'nin 31 Ağustos'ta Başkan Putin'e verdiği raporda bundan sözettiğini yazdı. Bir Rus askerî gemisi, örneğin Büyük Petro, deneme için bir anti-denizaltı füzesi fırlatmış olabilir ve füze havada 20 km gittikten sonra denize dalmış olabilirdi. Füzenin dalış noktasıyla Kursk arasında yalnızca 400 m vardı. Ancak Rus donanma ve hükümet yetkilileri bunun mümkün olmadığını, çünkü deneme füzelerine patlayıcı konulmadığını açıkladılar.

Rus askerî yetkililerinin kabul etmediği hipotez: Bir Alman gazetesine göre Büyük Petro adlı Rus kruvazöründen atılan bir füze Kursk'u batırmıştı.

Süperkavitasyon Torpilleri

Pentagon, İngiliz ve Norveç askerî uzmanları Rusların gizlice iki yeni silâhı denediklerini bildirdiler: Granit seyir füzeleri (denizaltıdan atıldıktan sonra havaya çıkar ve hedefine yakın tekrar suya dalar) ve yeni bir

anti-denizaltı torpili. Kaza bu yeni torpille ilgili olabilirdi. Ateşlemeden sonra torpil yakıtının alev alması ve patlayıcı yüklü savaş başlığını patlatmış olması mümkündür. Denizaltının gövdesindeki büyük yaranın nedeni bu olabilirdi. Su o kadar hızla denizaltıya girmişti ki denizaltı bölmelerini kapatacak zaman kalmamıştı; otomatik bölme kapatma sistemiyse bozulduğu için görev yapmamıştı.

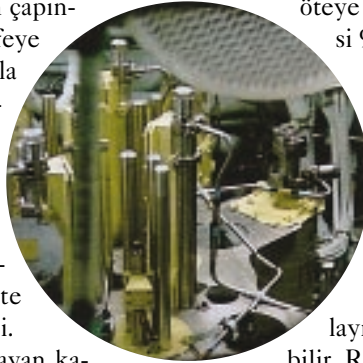
Kursk, sıvı yakıtlı yeni bir torpil deniyordu: kavitasyon torpili. Sivillerin gemide bulunmasının ve kurban sayısının fazla oluşunun nedeni bu olabilirdi. Kursk periskopu dışarda olduğundan torpil atma durumundaydı. 1998'de Kursk'un eski torpil atıcıları yerine 533 mm çapında yeni tüpler konulmuştu! Ruslar son zamanlarda tamamen yeni bir anti-denizaltı silâhi geliştirmişlerdi: Şkval (fırtına). Bu denizaltı füzeleri 533 mm çapında olup 12 km mesafeye saatte 300-360 km hızla gidiyorlardı. Batı donanmalarında bunların benzeri yoktu. Klâsik elektrikli torpillere göre 9-20 kat hızlı gidiyordu. Şkval 400 m ötedeki bir hedefe saatte 100 km hızla gidebilirdi.

Bu büyük hızı sağlayan kavitasyon denilen bir fiziksel olaydı. Kavitasyon, torpilin suyla olan sürtünmesini azaltır. Suda giden bir cisim, etrafındaki suyu mikroskopik kabarcıklara çevirir; cisim su buharından bir kılıfla sarılmış gibi olur; bu olay suyun cisim üzerinde yaptığı basıncı azaltır. 1 mm kalınlıktaki bu kılıf, suyun cisimle sürtünme kuvvetlerini %40 azaltarak hızı artırır. Patlayıcı suda son hız-

la ilerleyen bir çeşit gaz kılıfı içinde bulunur.

Bu amaçla, Moskova'daki Sergei Ordjonikidze Havacılık Enstitüsü'nde 1960'tan beri çeşitli sıvılar deniyor. Bunların çoğu tepkili motorlara uygulanan cinsten; kullanılan yakıt, hem füzenin çevresinde bir buhar kılıfı oluşturacak sıcak gazları üretir, hem de itki yaratır. İtki, katı yakıtlarla, ya da füzelerde olduğu gibi sıvı yakıtlarla sağlanır. Ruslar bu ikinci yöntemi kullanıyorlar. VA-111 torpili 8.2 m boyunda ve 533 mm çapında. 6-12 km öteye atılabilir. Şkval E füzesi 90 saniyede 250 kg pat-

Denizin altında nükleer santral: Bugün için Kursk'un iki nükleer reaktörünün radyoaktivitesi kontrol altında. Reaktörler gelecek yıl denizaltıyla beraber yüzeye çıkartılacak.

layıcıyı 9 km öteye taşıyabilir. Ruslar bu silahı 1995'ten beri dışa satıyorlar. Müşterilerden biri de Çin.

Bu silahların bir sakıncasıysa çok gürültü yapmaları; sonarla hemen buluyorlar ve bu nedenle yakından savaş için uygun değildir. Şkval'ların kendisi fazla manevra yapamaz; fakat Kursk gibi manevra gücü yüksek bir nükleer denizaltı için uygun bir silah. Askerler, Kursk gibi Şkval taşıyan denizaltıları

hücumu hazır bir avcı olarak görürler. Komutan bir Şkval salvo ateşi açarak geri çekilebilir. Şkvallar jiroskoplar sayesinde dümdüz gidiyorlar. Ancak bu sıvı yakıtlı torpillere, onları taşıyan gemi için de bir tehlike oluşturuyor. Kursk'un batışından birkaç saat sonra, denizaltı uzmanları A. Gaurilenko ve V. Gundarov'un Rus ordusunun günlük Kızıl Yıldız gazetesinin internet sitesinde yayımlanmış oldukları bir yazı geri çekildi. Yazıda bu iki uzman, bu gibi çok tehlikeli torpilleri Kursk'a yerleştirdiği için silah sanayiine içerlediklerini belirtiyorlardı. Tehlike şuydu: Süperkavitasyon torpillerinin depolanması ve kullanılması elektrikli torpillere göre çok daha karmaşıktı. Elektrikli torpillerin enerji kaynaklarının pahalı gümüş aküler olmasına karşılık, süperkavitasyon torpillerinin enerji kaynakları, daha ucuz olan sıvı yakıtlı motorlardır. Ayrıca bu yeni torpiller sıkıştırılmış havayla değil, özel bir kartuşun yanmasıyla oluşan itkiyle atılıyorlar. Böyle bir torpil, atılmadan önce yuvasında sıkışıp patlayabilir.

Norveçlilerin duyduğu ilk patlama, torpil ve balast kompartmanlarının dıştan gelen bir torpil veya füze ile parçalanmasına ya da fırlatma kapsülünün bozulması sonucu bir Şkval'ın patlamasına bağlı olabilirdi. Açılan delikten içeri hızla giren su, bölmeleri doldurarak Kursk'u dibe oluşturmuş, bundan sonra da diğer Şkval torpilleri patlamış olabilir. İki nükleer reaktörün personel tarafından mı, yoksa otomatik olarak mı kapatıldığı bilinmiyor. Kursk'un içten dışa doğru mu, dıştan içe doğru mu delindiği ancak denizaltının burnunun incelenmesiyle anlaşılacak. Bunun için de uzun süre beklemek gerekebilir.

Kursk denizaltısı. Uzunluk 154 m. Çap 18.2m. Ağırlık: 18.300 ton. Hızı dalmış durumdayken 28 deniz mili. Kursk 10 avcı denizaltısından oluşan bir serinin sonuncusuydu. Güçlü silahlarla donatılmıştı: 28 torpil ve 24 Granit tipi seyir füzesi.

G. Rene, Jean, P., Kursk Tombé sous les armes russes, Science et Vie, Ekim 2000
Çeviri: Selçuk Alsan

